Świętokrzyski Park Narodowy

Lech Buchholz – Pracownia Naukowo-Badawcza ŚPN

Art. 8.

1. Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzch nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.
2. **Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zas tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworz zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.**

Art. 8b.

1. Do zadań parków narodowych należy w szczególności:
   1) prowadzenie działań ochronnych w ekosystemach parku narodowego, zmierzających do realizacji celów, o których mowa w art. 8 ust. 2;
   2) udostępnianie obszaru parku narodowego na zasadach określonych w planie ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadaniach ochronnych, o których mowa w art. 22, i w zarządzeniach dyrektora parku narodowego;
   3) prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczą.

Aktualnie obowiązująca
ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody, z późniejszymi zmianami

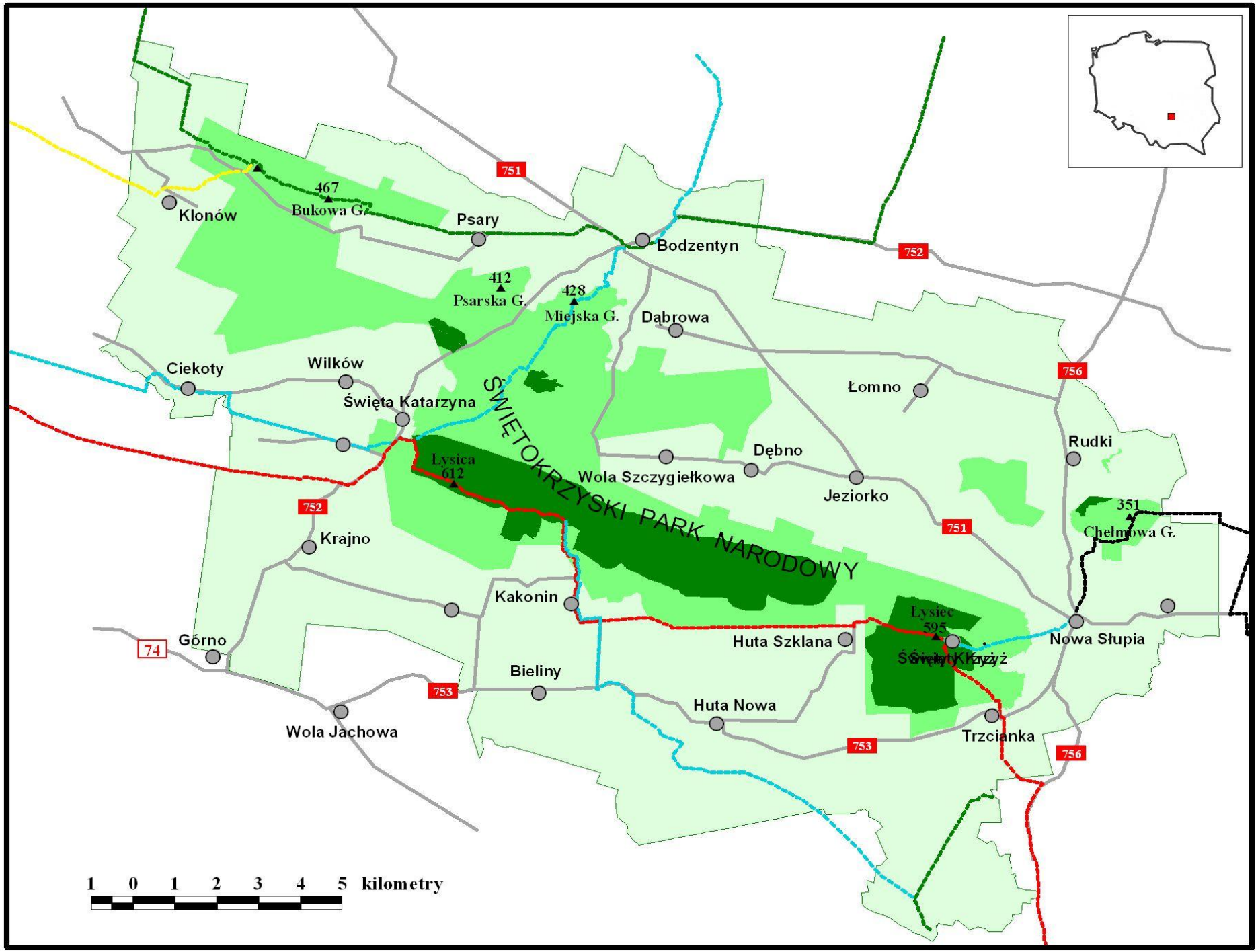
751
467
Bukowa G.
Klonów
Psary
Bodzentyn
752
412
Psarska G.
428
Miejska G.
Dąbrowa
Ciekoty
Wilków
Święta Katarzyna
ŚWIĘTOKRZYSKI PARK NARODOWY
Łomno
756
Rudki
Dębno
Lysica
612
Wola Szczygiełkowa
Jeziorko
752
751
351
Chełmowa G.
Krajno
Kakonin
Lysiec
595
Huta Szklana
Nowa Słupia
74
Górno
Bieliny
753
Huta Nowa
Trzcianka
Wola Jachowa
753
756
1 0 1 2 3 4 5 kilometry

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Świętokrzyski Park Narodowy
Mapa obwodów ochronnych i obchodów

1 0 1 2 3 kilometry

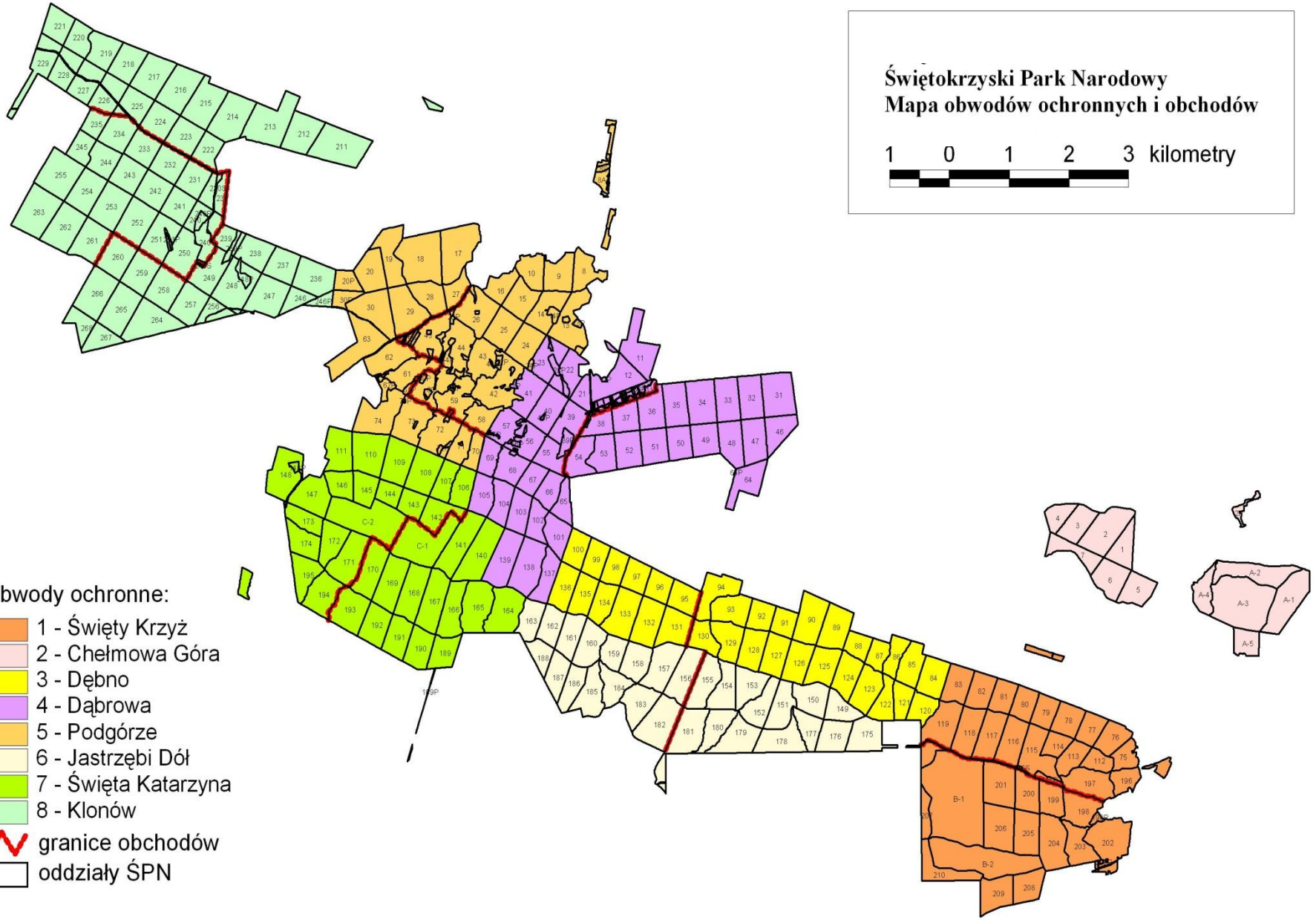

Dane podstawowe

Rok utworzenia: 1950

Kategoria obszaru chronionego wg klasyfikacji IUCN: II

Powierzchnia ogólna: 7626 ha
w tym leśna: 7221 ha

Powierzchnia objęta ochroną ścisłą: 1715 ha (22,4%)
w tym leśna: 1696 ha (23,5%)

Powierzchnia objęta ochroną czynna: 5588 ha (73,4%)
w tym leśna: 5473 ha (75,8%)

Powierzchnia objęta ochroną krajobrazową: 323 ha (4,2%)
w tym leśna: 52 ha (0,7%)

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

OCHRONA ŚCISŁA

Całkowita eliminacja jakichkolwiek celowych działań

OCHRONA CZYNNA

Działania zapewniające osiągnięcie wyznaczonego celu ochrony

- ochrona czynna odtwarzająca
- ochrona czynna stabilizująca
- ochrona czynna wspomagająca
- ochrona czynna zachowawcza (= ochrona bierna)

OCHRONA KRAJOBRAZOWA

Prowadzenie zrównoważonej gospodarki, zapewniającej zachowanie swoistych cech krajobrazu oraz cennych przyrodniczo ekosystemów antropogenicznych (np. łąki, pastwiska, lasy pastwiskowe, zadrzewienia parkowe, itp.)

OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Rekonstruowanie i utrzymywanie w należytym stanie obiektów historycznych będących dziełem człowieka oraz propagowanie regionalnej kultury

Kaplica Sw. Franciszka

Zachodnia część pobenedyktyńskiego zespółu klasztornego

Kapliczka Św. Mikołaja

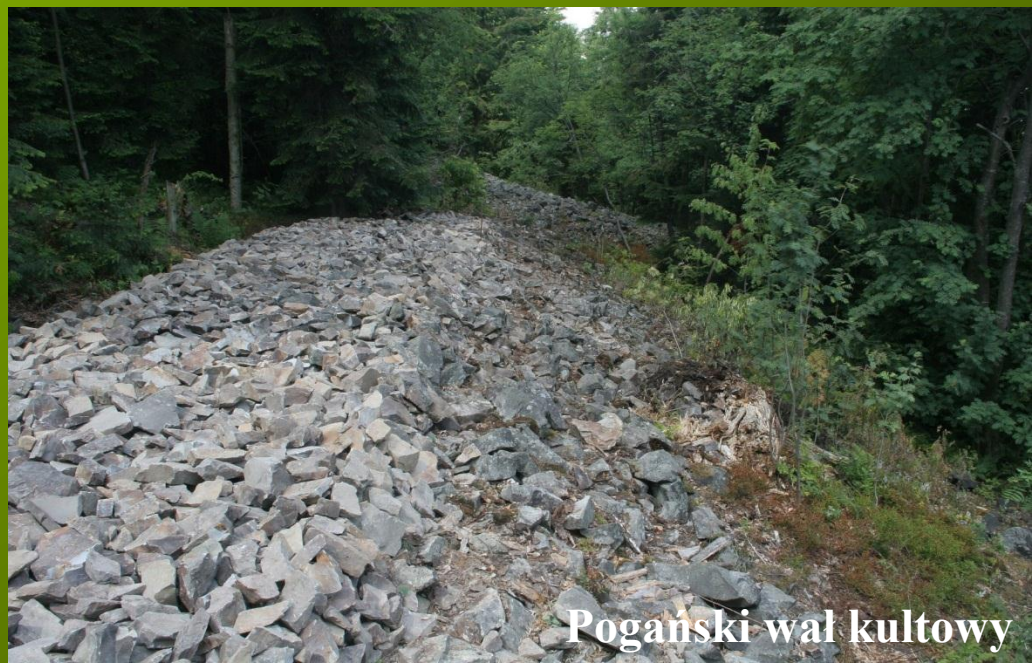

Pogański wał kultowy

Cały obszar ŚPN (za wyjątkiem „Skarpy Zapusty”, kilku niewielkich enklaw rolnych oraz terenu otaczającego Dyrekcję) zawiera się w „Obszarze Natura 2000 Łysogóry PLH260002”

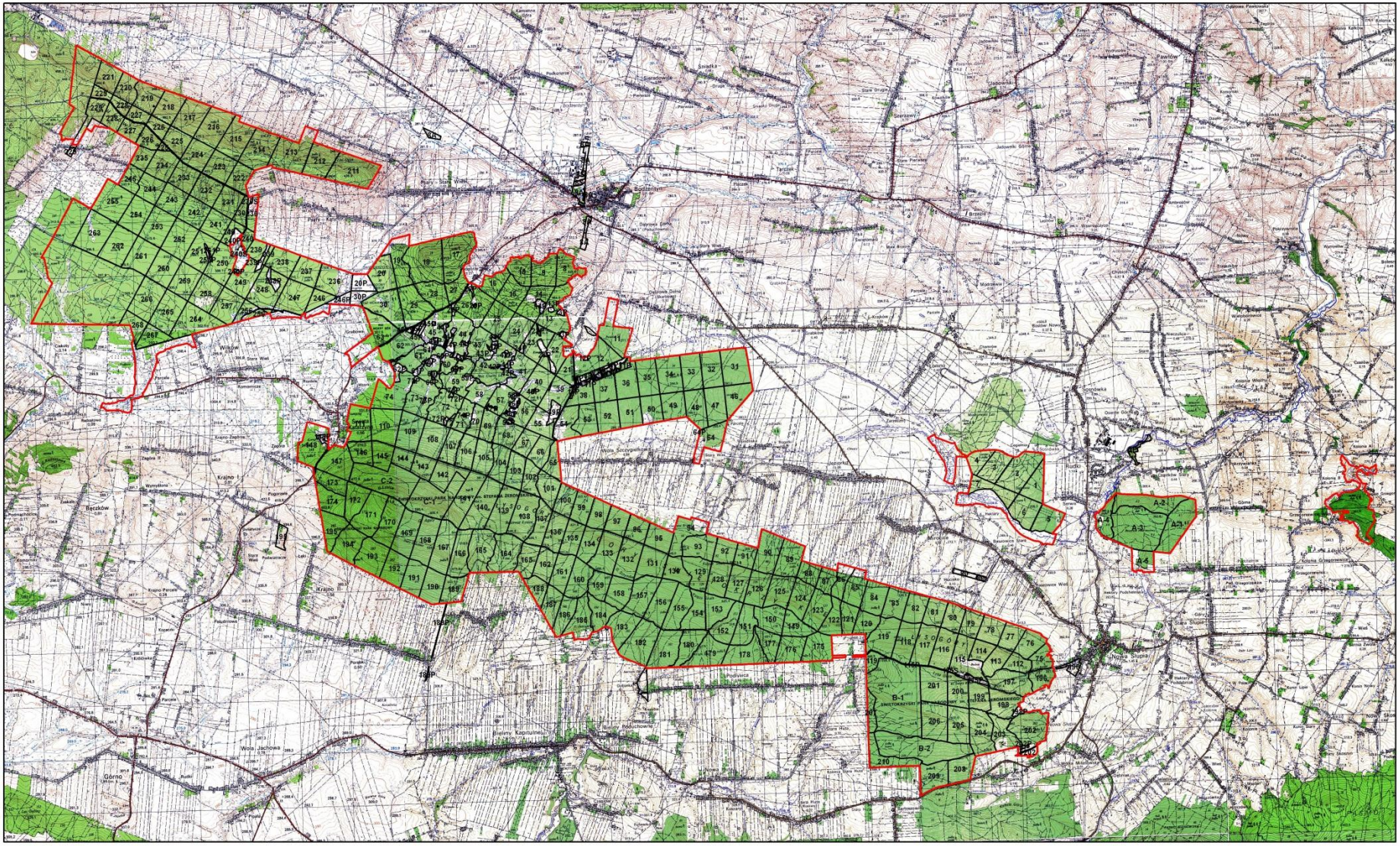

Całkowita powierzchnia Obszaru Natura 2000 Łysogóry: 8081 ha

W Świętokrzyskim Parku Narodowym występują liczne, zagrożone gatunki i siedliska wymienione w załącznikach dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej UE (tzw. siedliska i gatunki „naturowe”). Spośród występujących w ŚPN siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 „Łysogóry” na szczególną uwagę zasługują:

- Żyzne buczyny
- Kwaśne buczyny
- Grąd subkontynentalny
- Wyżynny jodłowy bór mieszany
- Bory i lasy bagienne
- Piargi i gołoborza krzemianowe
- Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Historia ochrony przyrody na obszarze obecnego ŚPN

druga połowa XIX wieku:

Badania fizjograficzne w zakresie różnych dyscyplin przyrodniczych i stwierdzenie w ich wyniku ogromnej wartości przyrodniczej tego obszaru.

początek XX wieku:

Zainicjowanie przez Komisję Ochrony Zabytków Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego działań w kierunku objęcia ochroną obszaru Łysogór.

okres międzywojenny:

Utworzenie na obszarze Łysogór 4 leśnych rezerwatów przyrody: „Chełmowa Góra" (1920), „Święty Krzyż" (1924), „Łysica" (1924), „Miejska Góra" (1933); powołanie zarządzeniem Naczelnej Dyrekcji Lasów Państwowych Nadleśnictwa Specjalnego (ochronnego) Święta Katarzyna i nadanie mu nieformalnej nazwy – „Puszcza Jodłowa – Park Narodowy im. Stefana Żeromskiego" (1932).

rok 1945

Uchwalenie przez Państwową Radę Ochrony Przyrody, na pierwszym powojennym Zjeździe, rezolucji postulującej objęcie prawną ochroną obszaru Łysogór.

rok 1950

Utworzenie, rozporządzeniem Rady Ministrów, Świętokrzyskiego Parku Narodowego, jako trzeciego w Polsce, po Białowieskim i Pienińskim.

rok 1996

Poszerzenie granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego o obszar w okolicach wsi Klonów („Bukowa Góra”, część „Doliny Wilkowskiej”) oraz „Skarpę Zapusty”.

lata 2004 i 2009

Utworzenie (2004) i poszerzenie (2009) „Obszaru Natura 2000 Łysogóry”, którym aktualnie objęty jest prawie cały obszar ŚPN

INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Obszary Ochrony Ścisłej

„Chełmowa Góra” – 13,2 ha

Utworzony z chwilą powstania ŚPN (na części utworzonego w 1920 r. rezerwatu przyrody o tej samej nazwie), w celu ochrony naturalnych stanowisk modrzewia polskiego - *Larix decidua* ssp. *polonica*. Występują w nim głównie lasy grądowe i bory mieszane z dużym udziałem starych osobników modrzewia polskiego, w większości o szablastym pokroju strzały.

„Święty Krzyż” – 476,9 ha

Utworzony z chwilą powstania ŚPN (objął utworzony w 1924 r. rezerwat przyrody o tej samej nazwie). Występują w nim głównie: buczyna karpacka, jedlina polska i grądy, a także jaworzyna karpacka i jarzębina świętokrzyska, charakteryzujące się wysokim stopniem naturalności. Bardzo cennym elementem są rozległe piargi krzemianowe zbudowane z kambryjskich piaskowców kwarcytowych, zwane gołoborzami.

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

OOŚ „Chełmowa Góra”

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

OOŚ „Święty Krzyż”

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

OOŚ „Święty Krzyż”

Piargi i gołoborza krzemianowe

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

„Łysica” – 1186,4 ha

Utworzony z chwilą powstania ŚPN (objął utworzony w 1924 r., znacznie mniejszy powierzchniowo rezerwat przyrody o tej samej nazwie). Pod względem przyrodniczym podobny do obszaru ochrony ścisłej „Święty Krzyż”. Występują tu między innymi bory jodłowe, buczyny i grądy oraz gołoborza.

„Czarny Las” – 26,5 ha

Utworzony w 1950 r. Występują w nim lasy mieszane, głównie grądy z udziałem jodły, lipy drobnolistnej, miejscami buka i olszy czarnej, a także olsy i łęgi.

„Mokry Bór” – 37,9 ha

Utworzony w 1950 r. Obejmuje on jedyne w Parku, niewielkie obszary bagiennego boru trzcinnikowego oraz boru bagiennego i boru świeżego. Występują tu również torfowiska wysokie i przejściowe.

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

OOŚ „Czarny Las”

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Najważniejsze, cenne przyrodniczo ekosystemy nieleśne

- Źródliska, potoki i rzeki

- Kserotermy

- Gołoborza

- Łąki ekstensywnie użytkowane, w tym trzęślicowe

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Rzeka Czarna Woda w pobliżu OOŚ „Czarny Las”

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Rzeka Pokrzywianka u podnóża Chełmowej Góry

Skarpa „Zapusty”

Gołoborze w OOŚ „Święty Krzyż”

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Zmiennowilgotna łąka trzęślicowa

(obwód ochronny Podgórze)

W Świętokrzyskim Parku Narodowym stwierdzono dotychczas występowanie m.in.:

Około 1000 gatunków roślin naczyniowych

Około 300 gatunków grzybów wielkoowocnikowych

Około 80 gatunków mięczaków

Ponad 500 gatunków motyli

Ponad 300 gatunków pająków

Ponad 700 gatunków chrząszczy

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Świętokrzyski Park Narodowy
stanowi ostoję
szeregu zagrożonych i ginących gatunków zwierząt
(zarówno kręgowców jak i bezkręgowców),
wśród których
wiele uznać można za relikty klimatyczne bądź siedliskowe

Większość z nich to gatunki tzw. „naturowe”, to znaczy umieszczone w załącznikach dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej UE

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Bóbr europejski
Castor fiber

Gatunek reintrodukowany w ŚPN
w 1989 roku

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Dzięcioł białogrzbiety
Dendrocopos leucotos

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Puszczyk uralski
Strix uralensis

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

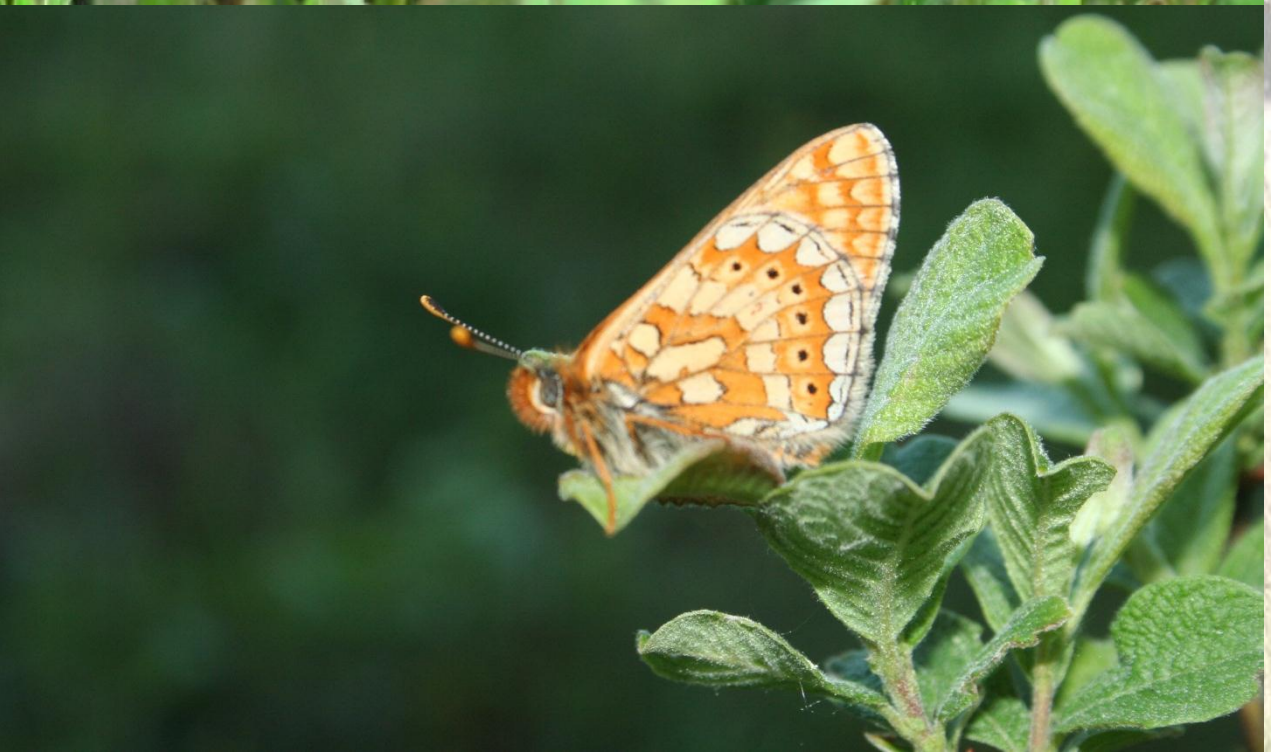

Przeplatka aurinia

Euphydrias aurinia

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Zgniotek cynobrowy – *Cucujus cinnaberinus*

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Zagłębek bruzdkowany – *Rhysodes sulcatus*

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

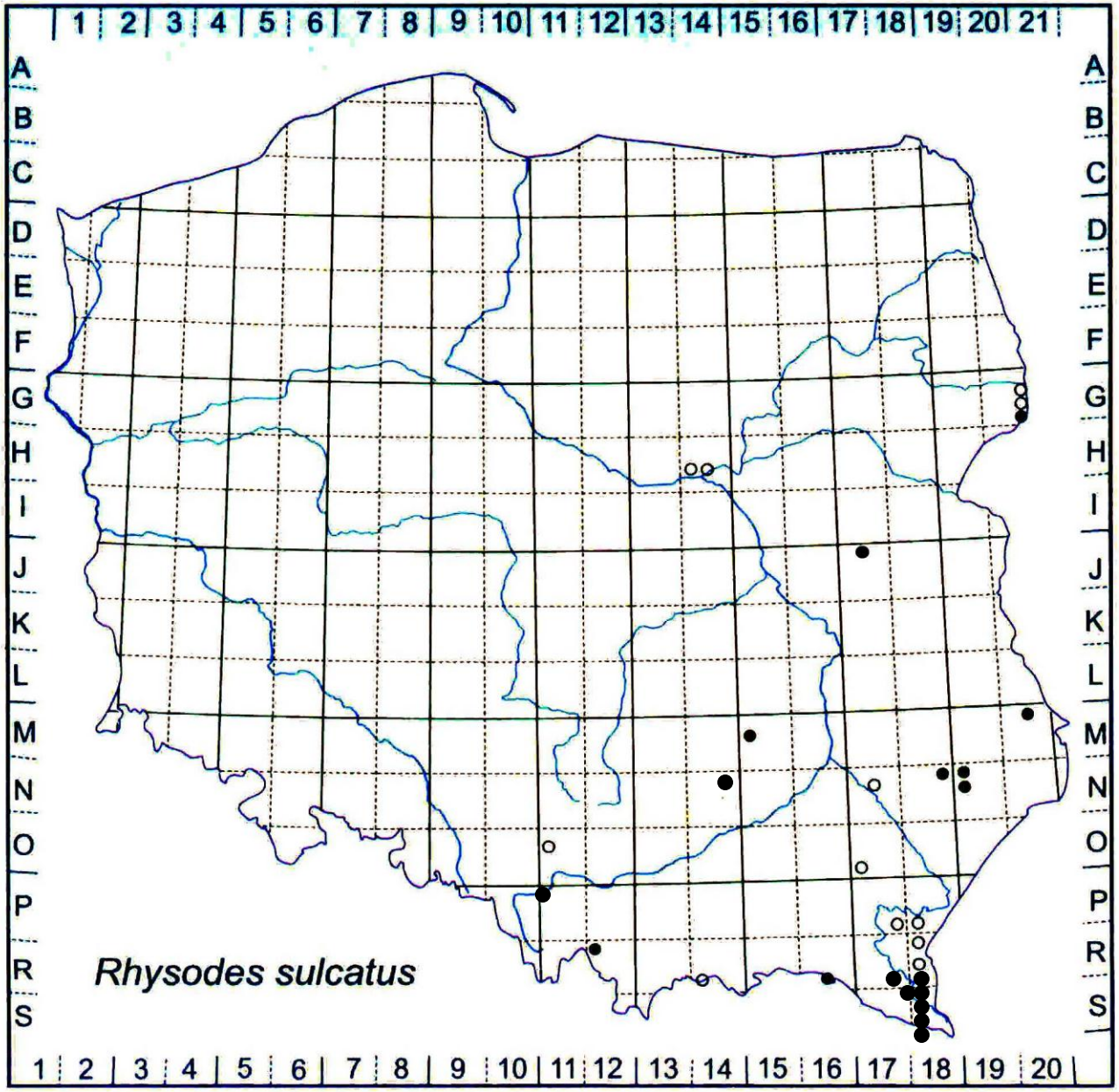

Źródło: Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce, Kraków 2004.

Pachnica dębowa – *Osmoderma eremita* auct.

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Świętokrzyski Park Narodowy stanowi część tzw. Puszczy Świętokrzyskiej, która w pewnych fragmentach (w tym na znacznym obszarze ŚPN) jako jedna z nielicznych w Europie zachowała charakter naturalny.

Jest zatem jednym z najcenniejszych pod względem przyrodniczym obiektów – nie tylko w skali województwa, ale i całej Polski a nawet Europy.

W dobitnym zakresie promuje więc Województwo Świętokrzyskie, jako region o dobrze zachowanym, unikalnym dziedzictwie przyrodniczym

INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

ŚWIĘTOKRZYSKI PARK NARODOWY

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO